

Muhasebe Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Bibliyometrik Bir Analiz

Corporate Social Responsibility in the Context of Accounting: A Bibliometric Analysis

Halenur YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, İİBF,
İşletme Bölümü, halenuryilmaz@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1219-9622>

Makale Başvuru Tarihi: 17.10.2024

Makale Kabul Tarihi: 31.12.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ÖZET

Bu çalışma, muhasebe bağlamında Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) üzerine yapılan akademik araştırmaların gelişimini ve mevcut durumunu bibliyometrik analizle incelemektedir. Web of Science ve Scopus veri tabanlarından elde edilen 485 makale Python PyBibx kütüphanesi ve R programlama dilinde geliştirilen Bibliometrix yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, KSS ve muhasebe alanına yönelik akademik ilginin son yirmi yılda artış gösterdiğini, özellikle 2019'dan itibaren kayda değer bir ivme kazandığını ortaya koymaktadır. Analiz, KSS'nin finansal raporlama, sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetimle olan ilişkisini derinlemesine ele alarak bu alanın entelektüel yapısını haritalandırmıştır. Ayrıca alandaki etkin yazarlar, yazar iş birliği yapısı, ülkelerin üretkenliği ve iş birliği düzeyi, yıllara göre kavramsal değişim süreci ortaya konmuştur. Sonuçlar, KSS'nin muhasebe süreçleriyle entegrasyonuna dair araştırmaların giderek artan önemini ve literatürde hala keşfedilmesi gereken araştırma boşluklarını ortaya koymaktadır. Çalışma sonucunda gelecekteki çalışmaların KOBİ'lerde KSS uygulamaları, kültürel ve bölgesel farklılıklar, uluslararası sertifikasyon standartlarına odaklanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Kurumsal Sosyal Sorumluluk,
Bibliyometrik Analiz,
Muhasebe,

ABSTRACT

This study examines the development and current state of academic research on Corporate Social Responsibility (CSR) within the context of accounting through a bibliometric analysis. A total of 485 articles retrieved from the Web of Science and Scopus databases were analyzed using the Python PyBibx library and the Bibliometrix software developed in the R programming language. The findings reveal that academic interest in CSR and accounting has increased over the last two decades, gaining significant momentum, particularly since 2019. The analysis provides an in-depth exploration of the intellectual structure of the field, focusing on the relationship between CSR, financial reporting, sustainability, and corporate governance. It also identifies key authors, author collaboration networks, the productivity and collaboration levels of countries, and the conceptual evolution of the field over the years. The results underscore the growing importance of research on the integration of CSR into accounting processes while also highlighting research gaps that remain to be explored in the literature. The study concludes by recommending that future research should focus on CSR practices in SMEs, cultural and regional differences, and international certification standards.

Keywords:

Corporate Social Responsibility,
Bibliometric Analysis,
Accounting,

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): YILMAZ, Halenur (2024), "Muhasebe Çerçevesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Bibliyometrik Bir Analiz", **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, S.7(4), ss.1015-1032, Doi: <https://doi.org/10.33712/mana.1569292>

1. GİRİŞ

Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) bir kuruluşun etik, sosyal ve çevresel sorumluluklarını kapsayan kritik bir alan olarak ortaya çıkmıştır. KSS uygulamada işletmeler ve teoride araştırmacılar için temel konulardan biridir. Kavram, işletmelerin toplum ve çevre ile etkileşimine dair farklı konuları kapsamaktadır. Etik, yönetim, ürün güvenliği, çevresel etki, insan hakları, eşit imkânlar, toplumsal katılım bu çerçevedeki konulara örnektir. Paydaşların şeffaflık, hesap verebilirlik doğrultusundaki talepleri KSS uygulamalarını yaygınlaştırmıştır. Günümüzde işletmeler finansal performansın yanı sıra kendilerinin toplum ve çevre üzerindeki etkilerini de değerlendirme yönünde eğilim göstermektedirler. İşletmelerin KSS taleplerine cevabını, yıllık raporlar, sürdürülebilirlik raporları ve internet kaynaklarında gözlemlemek mümkündür (Gunawan, 2019; Huang ve Watson, 2015:1; Kim ve Jung, 2020; Tilt, 2010:11-12).

İşletmelerin finansal performansının yanı sıra çevresel ve sosyal performansını değerlendirme araçlarından biri muhasebedir. Her daim işletmelerin dili olarak görülen muhasebe, işletmelerin sosyal ve çevresel performansını raporlama ve hesap verilebilirliği sağlama aracı olmaktadır. Muhasebenin sosyal sorumluluğu işletmelerin çıkarlarının yanı sıra genel çerçevede toplum için bilgi üretmeyi içermektedir (Daştan ve Bellikli, 2015:178-179; Lal vd., 2022:48-49; Tilt, 2010:12). Dolayısıyla KSS uygulamalarına ilişkin bilgilerin raporlanması ve değerlendirmesinde muhasebe temel rol oynamaktadır (Huang ve Watson, 2015:2).

KSS'nin muhasebe süreçlerine artan entegrasyonu, işletmelerin yalnızca finansal sonuçlara değil, aynı zamanda toplumsal ve çevresel etkilerine de odaklandığı daha sosyal sorumluluk sahibi iş uygulamalarına doğru bir geçişi yansıtmaktadır. Bu durum özellikle işletmelerin finansal olmayan performanslarını kapsamlı bir şekilde açıklamalarını sağlayan Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) raporlaması gibi çerçevelerin kullanımında açıkça görülmektedir (Aguilera vd., 2021).

Muhasebe ile ilişkili olarak KSS'ye ilişkin araştırmaların artması ile birlikte sistematik tarama veya bibliyometrik analiz türünde araştırmalar da yapılmıştır. Christensen vd. (2021) zorunlu KSS ve sürdürülebilirlik raporlamasının ekonomik analizini yapmıştır. Çalışmada KSS ve sürdürülebilirlik için zorunlu açıklamaların ve raporlama standartlarının ekonomik etkileri incelenmiş, sürecin muhasebe, finans, iktisat ve işletme alanlarındaki değerlendirmesi yapılmıştır.

Kumar vd. (2023) kazanç yönetimi ve KSS açıklamaları arasındaki ilişkiyi bibliyometrik analiz ile incelemiştir. Yazarlar alanın 2014 yılından günümüze niş konumda olduğunu ve batı dışı araştırmacıların ön planda olduğunu ifade etmektedirler. Bosi vd. (2022) Scopus veri tabanı üzerinden çevresel, sosyal ve yönetim raporlaması kapsamında sürdürülebilirlik raporlamasını incelemiştir. Rahayu ve Priristia (2024) Scopus veri tabanı üzerinden sosyal muhasebeyi irdelemiştir. Lal vd. (2022) muhasebe ve denetim çerçevesinde KSS araştırma alanını Scopus veri tabanı üzerinden incelemiştir.

KSS ve muhasebe alanındaki araştırmalar son yıllarda artış göstermiştir. Ancak bu iki alanın kesişim noktalarına ilişkin yapılan bibliyometrik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Literatürde KSS'nin finansal raporlama, sürdürülebilirlik gibi başlıklarda değerlendirilmesine yönelik çalışmalar olsa da bu çalışmaların akademik yapısını haritalayan kapsamlı bibliyometrik analizlere yeterince yer verilmemiştir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe alanındaki KSS araştırmalarının gelişimini, mevcut durumunu ve geleceğe yönelik eğilimlerini bibliyometrik analiz aracılığıyla belirlemektir. Web of Science Core Collection (WoS) ve Scopus veri tabanlarından elde edilen verilerin analiziyle, alanda var olan boşluğa katkı sağlanması ve gelecek araştırmalara yol gösterilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntem ve kavramsal çerçevede muhasebe ve KSS literatürüne katkı sağladığı düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

KSS kavramına ilişkin 1950'lerden günümüze sosyal, ekonomik, siyasal ve çevresel bağlama dayalı olarak farklı tanımlar geliştirilmiştir. Kavramın üzerinde uzlaşılmış bir tanımla bulunmamaktadır. KSS'nin çeşitli tanımları ekonomik kalkınma, etik uygulamalar, çevre koruma, katılım, şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumlu davranış, ahlaki yükümlülükler ve kurumsal duyarlılık gibi farklı boyutlar ile yapılmıştır (Rahman, 2011:166).

Frederick vd. (1992) işletmelerin, eylemlerinin sosyal ve çevresel etkileri konusunda hesap verebilir olmalarını ve kar elde etmenin ötesinde sorumluluk almaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu çerçevede Dahlsrud (2008:2) KSS'yi çevresel, sosyal, ekonomik, paydaş ve gönüllülük boyutlarıyla sosyal olarak inşa edilmiş bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu boyutlar işletmelerin toplum ve çevre üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır. KSS

paydaş katılımı ve etik uygulamalar ile bu etkileri değerlendirmek için yasal zorunlulukların ötesinde yer alan eylemleri içermektedir.

Aguinis ve Glavas (2012:933) KSS'yi ekonomik, sosyal ve çevresel performans ile paydaşların beklentilerini dikkate alan bağlam temelli örgütsel eylem ve politikalar olarak tanımlamaktadır. Bu tanım KSS'nin kurumsal, örgütsel ve bireysel olmak üzere birden fazla düzeyde faaliyet gösterdiğini ve hem iç hem de dış paydaşları etkilediğini vurgulamaktadır.

Fatima ve Elbanna (2023) KSS'yi işletmelerin KSS değerlerini kalıcı kılmak, KSS konularında farkındalığı arttırmak, KSS stratejilerini kurum içi ve dışında yaygınlaştırmak için adımlar attığı çok boyutlu ve çok düzeyli bir süreç olarak tanımlamaktadır. KSS uygulamaları ile paydaşların kaygıları giderilmekte, toplumsal refaha katkı sağlanmaktadır. KSS işletmelerin yasal yükümlülüklerinin ötesine geçerek kuruluşlarını farklılaştırma stratejisi olarak görülmektedir. KSS işletmelerin paydaşlar, toplum ve çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz dışsallıklarını sorumlu bir şekilde yönetmesine odaklı bir yönetim felsefesidir (Licandro vd., 2023).

Buna göre KSS olumsuz etkileri en aza indirmeye ve daha geniş toplum için değer yaratmaya yönelik stratejik bir yaklaşımdır. Genel olarak KSS, işletmelerin etik uygulamaları, sosyal, çevresel ve ekonomik meseleleri gönüllü olarak faaliyetlerinde dikkate aldığı ve toplumun geneli de dâhil olmak üzere çeşitli paydaşların ihtiyaç ve beklentilerini ele aldığı bir yaklaşım olarak tanımlanabilir.

Muhasebenin temel amacı, bir işletmenin finansal durumunu tam olarak kaydetmek, raporlamak ve analiz etmektir. Muhasebe, işletmenin paydaşlarına karşı şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlar. Muhasebe, finansal raporlamanın yanı sıra sosyal sorumluluk ilkeleriyle uyumlu olarak işletmenin toplumsal etkisinin değerlendirilmesinde de kilit bir rol oynamaktadır. Muhasebenin buradaki en önemli katkısı kuruluşları yaptıklarından sorumlu tutmak için bir araç sağlamasıdır (Tilt, 2010:17).

KSS muhasebesi sürdürülebilirlik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) muhasebesi ve raporlaması olarak farklı kavramlaştırmalar ile kullanılmaktadır (Cho, 2020:627). Muhasebenin kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) karşısındaki sorumluluğu, işletmelerin sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel etkilerini de dikkate alarak faaliyet göstermesini sağlamaktır. Muhasebenin sosyal sorumluluğu, işletmenin sadece ekonomik çıkarlarını değil, aynı zamanda tüm paydaşların (*çalışanlar, hissedarlar, tüketiciler, toplum vb.*) menfaatlerini de göz önünde bulundurarak bilgi üretmesidir. Bu bağlamda muhasebe, işletmelerin topluma karşı şeffaf, hesap verebilir ve dürüst bir şekilde bilgi sunmasına olanak tanır. Muhasebenin sosyal sorumluluğu, işletmenin ekonomik faaliyetleri ile ilgili bilgilerin kamuya doğru ve tarafsız bir şekilde aktarılmasını zorunlu kılar. Ayrıca muhasebe süreçleri sayesinde, işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetleri raporlanabilir ve denetlenebilir hale gelmektedir (Daştan ve Bellikli, 2015).

Muhasebe, KSS ile ilgili bilgilerin ölçülmesi, açıklanması ve güvence altına alınmasında önemli rol oynamaktadır. Muhasebe uygulayıcıları, muhasebeyi KSS ile ilişkilendirerek KSS raporlarının oluşturulmasına, güvence altına alınmasına ve analiz edilmesine giderek daha fazla dâhil olmaktadır. Muhasebe KSS kapsamında işletmelerin sosyal ve çevresel sorumluluklarını ölçüp raporlamasını mümkün kılmaktadır. Bu kapsamda muhasebe süreçleri KSS'nin ölçülebilir ve uygulanabilir hale gelmesini sağlayan stratejik bir araçtır. KSS politikalarının muhasebe süreçlerine entegre edilmesi yasal düzenlemelere uyumun ötesinde paydaşların güvenini arttırmayı amaçlamaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması gibi uygulamalar KSS'nin işletme paydaşlarıyla şeffaf bir şekilde paylaşılmasını sağlayarak güveni arttırmaktadır. (Huang ve Watson, 2015; Popescu, 2019). Özetle, muhasebe, KSS faaliyetlerinin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini sağlamakta ve işletmelerin finansal raporlamayı iyileştirmelerine, riskleri belirlemelerine ve daha fazla sosyal sorumluluğu teşvik etmelerine yardımcı olmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Yaklaşık yüz yıl önce gelişmeye başlayan bibliyometrik araştırmalar kütüphanecilere literatür seçimi ve yönetimi konusunda yardımcı olmaya odaklanmıştır. Bu alan 1950'lerde Eugene Garfield'ın bilimsel yayınların atıf temelli değerlendirilmesine öncülük etmesiyle ilgi çekmeye başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında bilimsel üretimin katlanarak artmasıyla yöntemle yönelim artmıştır. Zaman içinde bibliyometrik yöntemler hem çıktı hem de etkiyi ölçmek için atıf analizi ve Hirsch endeksi gibi daha gelişmiş ölçümlerin geliştirilmesiyle akademik çalışmaların miktarını ve etkisini değerlendirmek için önemli bir araç haline gelmiştir (Ball, 2017).

Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanına ilişkin yayınların, yıllık makale sayısı, en çok çalışılan konular, temalar, etkin yazarlar, atıf sayısı, ağ analizleri gibi bibliyometrik göstergeler ile incelenmesidir. Bu süreçte istatistikî ve sayısal analizler ile bilimsel çıktılar elde edilmektedir (Ellegaard ve Wallin, 2015:1810; Öztürk vd., 2024).

Bibliyometrik yöntemler temel eğilimler, üretkenlik, iş birliği, disiplinler arası araştırmanın dahil olduğu bilimsel bilgi yapısının, objektif bir şekilde değerlendirilmesine imkan sağlamaktadır (Donthu vd., 2021:285; Zupic ve Čater, 2015:429). Bu yöntemler ile belirli bir alanın gelişimi, mevcut durumu ve gelecek seyri belirlenebilmektedir. Böylece yeni fikirlerin, teori ve yöntemlerin ortaya çıkışına araç olunmaktadır (Kraus vd., 2024:301; Linnenluecke vd., 2020).

Bilimsel veri tabanlarının gelişimi ve bibliyometrik yazılımların yapılandırılmamış veri setlerini analiz edebilmesi araştırmacıların bu yönetime olan ilgisini arttırmaktadır. Bibliyometrik araştırmalar araştırmacıların alana ilişkin genel bir bakış elde etmelerini, çalışmaya ihtiyaç duyulan alanları belirlemelerini ve yeni fikirler üretmelerini sağlamaktadır (Donthu vd., 2021:285).

Bibliyometrik analizin temel fikri birey ve kurumların akademik çıktılarını nicelleştirmektir. İkinci aşamada analizlerden nitel sonuçlara ulaşılmaktadır (Ball, 2017). Bu araştırmanın amacı, muhasebe üst başlığı çerçevesinde KSS çalışma alanının gelişimini, mevcut durumunu ve temel eğilimlerini ortaya koymaktır. Amaç doğrultusunda belirlenen sorunlar şunlardır;

1. Muhasebe çerçevesinde KSS alanının entelektüel yapısı nasıldır?
2. Alandaki etkin dergiler, yazarlar ve ülkeler hangisidir?
3. Alandaki temel temalar ve kavramlar hangisidir?
4. Geleceğe yönelik araştırma ihtiyacı olan kavram ve temalar hangileridir?

Araştırma sürecinde PRISMA (*The Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses*) yönergeleri (Page vd., 2021) dikkate alınmıştır. Bibliyometrik analiz ve görselleştirme için R programlama dilinde geliştiren Bibliometrix yazılımı (Aria ve Cuccurullo, 2017) ve Python programlama dilinde geliştirilen pyBibx kütüphanesi (Aria ve Cuccurullo, 2017; Pereira, 2022; Pereira vd., 2023) kullanılmıştır.

Açık kaynaklı olması, kapsamlı analizler yapabilmesi, otomatik iş akışı sunması, gelişmiş veri analiz ve görselleştirme araçları nedeniyle Bibliometrix yazılımı tercih edilmiştir. Yazılımın eksi yönü veri temizleme araçlarının eksikliğidir (Aria ve Cuccurullo, 2017). Yapay zekâ araçları ile güçlendirilmesi, farklı kaynaklardan alınan verileri işleyebilmesi, keşifsel veri analizi yapabilmesi, açık kaynaklı olması ve özelleştirilebilmesi nedeniyle PyBibx tercih edilmiştir. Eksik veya hatalı verilerin el ile düzeltilmesi gerekliliği kütüphanenin eksik yönüdür (Pereira vd., 2023).

Tarama anahtarı şu şekilde belirlenmiştir: ("*CSR*" OR "*corporate social responsibility*") AND ("*accounting*" OR "*auditing*"). Web of Science Core Collection veri tabanında en son 19.09.2024 tarihinde yapılan aramada başlık ve anahtar kavramlarda temel tarama yapılmış ve 387 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırma alanı işletme ekonomisi ve sosyal bilimlerde diğer konular olarak belirlenmiş, doküman türü makale ve derleme olarak belirlenmiştir. Son olarak İngilizce dili ile yapılan sınırlandırmada 324 çalışmaya ulaşılmıştır. 7 çalışma özet okuma sonrası veri setinden çıkarılmış ve 317 çalışma belirlenmiştir.

Scopus veri tabanında en son 19.09.2024 tarihinde başlık ve anahtar kelimelerde arama yapılmış ve ilk aşamada 428 makaleye ulaşılmıştır. Konu alanı işletme, yönetim, muhasebe, sosyal bilimler, iktisat, finans ve karar bilimleri ile sınırlandırılmıştır. Özet okumanın ardından veri seti 368 makale ile sınırlandırılmıştır. PyBibx ile tekrar eden 200 çalışmanın kaldırılması ve birleştirme işlemi yapılmıştır. Birleştirme işleminin ardından Bibliometrix çıktı dosyası üzerinden hatalı, eksik veri düzenlemesi yapılmıştır. Tarama sonucunda 485 makale analize dâhil edilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Tablo 1’de makalelere ilişkin genel bilgiler yer almaktadır. 2005 yılı öncesinde toplam 4 makale veri setinde yer almaktadır. Bu kapsamda kurumsal sosyal sorumluluk ve muhasebe kesişimine yönelik akademik ilgi 20 yıllık süreçte istikrarlı bir yayın eğilimi göstermektedir. Toplam yazar sayısı alanın geniş bir araştırmacı kitlesi tarafından çalışıldığını göstermektedir. Ancak yazar başına düşen makale sayısı oldukça düşük düzeydedir. Bu durum yazarların çoğunun alana bir ya da iki kez katkı sağladığını; tekrarlanan yazarlık sayısının sınırlı

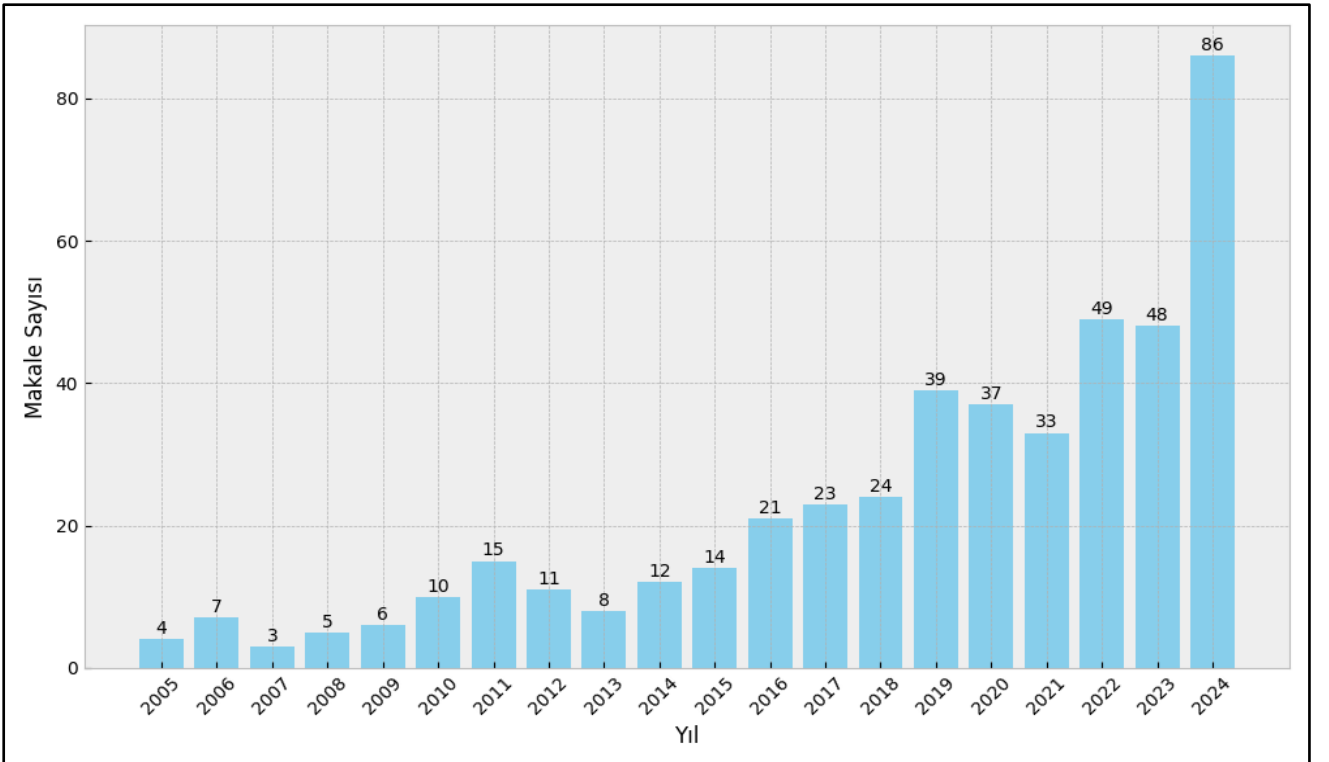
olduğunu göstermektedir. Tek yazarlı belgelerin sayısı 92 iken, çoğunluğu oluşturan 393 belge çok yazarlıdır. Bu durum, alanda iş birliğine yönelik güçlü bir eğilim olduğunu ortaya koymaktadır. İş birliği endeksi ortalaması (2.62) alandaki güçlü iş birliği yapısını göstermektedir.

Tablo 1. Makalelere İlişkin Genel Bilgiler

Zaman Aralığı	1990-2024 (19.09.2024)
Ülke Sayısı	78
Dergi Sayısı	238
Kaynakça Sayısı	24.853
Yazar Başına Ortalama Makale Sayısı	1.04
Kurum Başına Ortalama Makale Sayısı	2.33
Dergi Başına Ortalama Makale Sayısı	1.96
Toplam Yazar Sayısı	1227
Anahtar Kelimeler	1488
Tek Yazarlı Makaleler	92
Çok Yazarlı Makaleler	393
Ortalama İş Birliği Endeksi	2.62
Toplam Atıf Sayısı	10.674

Araştırma alanı 78 ülke ve 661 kuruma yayılmıştır. Bu da KSS ve ilgili alanlara yönelik küresel ilgiyi ve kurumlar arası iş birliğini vurgulamaktadır. Ancak kurum başına 2,33 makale ile veriler orta düzeyde bir kurumsal çıktıya işaret etmektedir. Dergi sayısı araştırma alanının çeşitli akademik dergilerde geniş bir şekilde yer aldığını göstermektedir. Kaynakça sayısı (24.853) araştırma alanında incelenen ve atıf yapılan literatürün derinliğini ve konuyu kapsamlı şekilde ele alındığını göstermektedir. Toplam atıf sayısı 10.674'tür ve belge başına ortalama 22,01 atıf düşmektedir. Bu veriler makalelerin kendi alanlarında akademik olarak etkili olduğunu göstermektedir. Yazar başına (8,7) ve kurum başına (16,15) düşen ortalama atıflardan hareketle, bireysel ve kurumsal katkıların etkisinin nispeten yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür. Bulgulara göre, alanda geniş bir araştırmacı kitlesi vardır ve iş birliği düzeyi yüksektir. Yüksek atıf oranları ve anahtar kelimelerin yoğun kullanımı, bu alanın giderek artan bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 1. Yıllara Göre Makale Sayısı

Grafik 1’de 2005 yılı sonrası makale sayılarının değişimi yer almaktadır. 2005 yılı öncesinde 1990 yılında 1, 2000 yılında 2 ve 2003 yılında 1 makale yayınlanmıştır. 2005-2010 yılları arasında makale sayıları düşük düzeydedir ve nispeten istikrarlı bir seyir izlemiştir. Bu dönemde yılda 3 ila 10 arasında makale yayımlanmıştır. 2011 yılında 15, 2012 yılında 11 makale yayınlanmıştır. 2013 yılından itibaren makale sayılarında daha istikrarlı bir artış gözlemlenmektedir. 2019-2021 yıllarında makale sayısı artarak aynı düzeyde ilerlemiş, 2022-2023 yılında ise çalışma sayısı artmıştır. Makale tarama tarihi göz önüne alındığında 2024 yılında çalışmaların önemli düzeyde arttığı görülmektedir. Çalışma sayısı yılın ilk 9 ayında bir önceki yıla göre yaklaşık iki katına çıkmıştır. 2024 yılında alana olan ilgi ve akademik üretkenlik yoğunlaşmıştır.

Tablo 2. Yayın Sayısına Göre Dergiler

Dergi	Makale Sayısı
Cogent Business & Management	35
Sustainability	33
Corporate Social Responsibility and Environmental Management	17
Social Responsibility journal	13
Sustainability Accounting Management and Policy Journal	10
Accounting Auditing & Accountability journal	9
Journal of Business Ethics	9
Journal of Cleaner Production	8
MEDITARI Accountancy Research	7
Journal of Financial Reporting and Accounting	7

Kaynak başına ortalama makale sayısı (1.96) dikkate alındığında, birçok dergide sadece bir veya iki çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Doğrudan muhasebe başlığı ile çıkarılan 65 dergide 133 çalışma (%27,4) yer almaktadır. En çok yayına sahip 10 dergide 148 makale ile yayınların yaklaşık üçte biri (%30,5) yer almaktadır. En çok yayına sahip dergi Cogent Business & Management (35 yayın) dergisidir. İkinci sırada 33 makale ile farklı disiplinlerden yayınlara yer veren Sustainability dergisi yer almaktadır. Üçüncü sırada doğrudan KSS ve çevre yönetimi teması ile çıkarılan Corporate Social Responsibility and Environmental Management (17 yayın) dergisi yer almaktadır. Dördüncü sırada ise sosyal sorumluluk teması ile çıkarılan Social Responsibility Journal vardır.

İlk 10 derginin dördü doğrudan muhasebe alanına odaklanmaktadır. Journal of Business Ethics (1.213) en çok yerel atıf alan dergidir. İkinci sırada Social Responsibility Journal (701) yer almaktadır. Veriler, KSS ile ilgili konuların hem Social Responsibility Journal gibi özel dergilerde hem de Cogent Business & Management gibi daha genel işletme ve yönetim dergilerinde ilgi gördüğünü göstermektedir. Bu durum, KSS'nin tek başına bir konu olarak görülmediği ve giderek daha geniş yönetim ve işletme konularına dâhil edilme eğilimine işaret etmektedir.

Muhasebe odaklı dergilerin yanı sıra, sürdürülebilirlik ve çevre odaklı dergiler de yayınlarda dikkat çekmektedir. Özellikle işletmelerin sürdürülebilirlik çabalarının nasıl raporlandığına ilişkin araştırmalar ve bu raporların KSS çerçevesinde değerlendirilmesi bu durumun bir göstergesidir. Yine etik, sorumlu üretim temalı dergilerin varlığı alandaki odak çeşitliliğini göstermektedir.

Tablo 3. Alanda Etkili Olan Yayınlar

Kaynak	Makale Adı	Dergi	Yerel Atf	Küresel Atf
(Huang ve Watson, 2015)	Corporate social responsibility research in accounting	Journal of Accounting Literature	20	239
(Moser ve Martin, 2012)	A Broader Perspective on Corporate Social Responsibility Research in Accounting	The Accounting Review	16	264
(Orij, 2010)	Corporate social disclosures in the context of national cultures and stakeholder theory	Accounting, Auditing & Accountability Journal	8	179
(Anagnostopoulou vd., 2021)	Accounting conservatism and corporate social responsibility	The British Accounting Review	7	17
(Burke vd., 2020)	Is Corporate Social Responsibility Performance Related to Conditional Accounting Conservatism?	Accounting Horizons	7	19
(Cheng ve Kung, 2016)	The effects of mandatory corporate social responsibility policy on accounting conservatism	Review of Accounting and Finance	6	25
(Chakravarthy vd., 2014)	Reputation Repair After a Serious Restatement	The Accounting Review	5	148
(Gödker ve Mertins, 2018)	CSR Disclosure and Investor Behavior: A Proposed Framework and Research Agenda	Behavioral Research in Accounting	5	23
(Cho vd., 2020)	Financial reporting conservatism and voluntary CSR disclosure	Accounting Horizons	5	24

Tablo 3'te alan içerisinde aldıkları atf sayısına göre temel çalışmalar yer almaktadır. Alandaki etkin araştırmaların tamamı muhasebe temalı dergilerde yayınlanmıştır. Huang ve Watson'ın (2015) çalışması muhasebe literatüründe KSS araştırmalarının gelişimini ve mevcut durumunu inceleyerek alanın temel çalışmalarından biri olmuştur. 2005-2015 döneminde 13 muhasebe dergisinde yayınlanan KSS araştırmalarını dört temel alana odaklanarak analiz etmektedir: KSS'nin belirleyicileri, KSS ile finansal performans arasındaki ilişki, KSS'nin sonuçları ve KSS açıklamaları.

Moser ve Martin'in (2012) KSS araştırmalarının kapsamını araştırdıkları çalışmaları bir diğer temel makale olmuştur. Yazarlar geleneksel muhasebe yaklaşımına ek olarak toplum gibi paydaşları KSS kapsamında dikkate almayı önermektedir. Çalışmada paydaş ve paydaş olmayanların çıkarlarını dikkate alan bir KSS yaklaşımı çizilmekte ve KSS'nin daha geniş etkilerinin anlaşılmasını derinleştirmek için deneyler gibi yeni araştırma yöntemleri önerilmektedir.

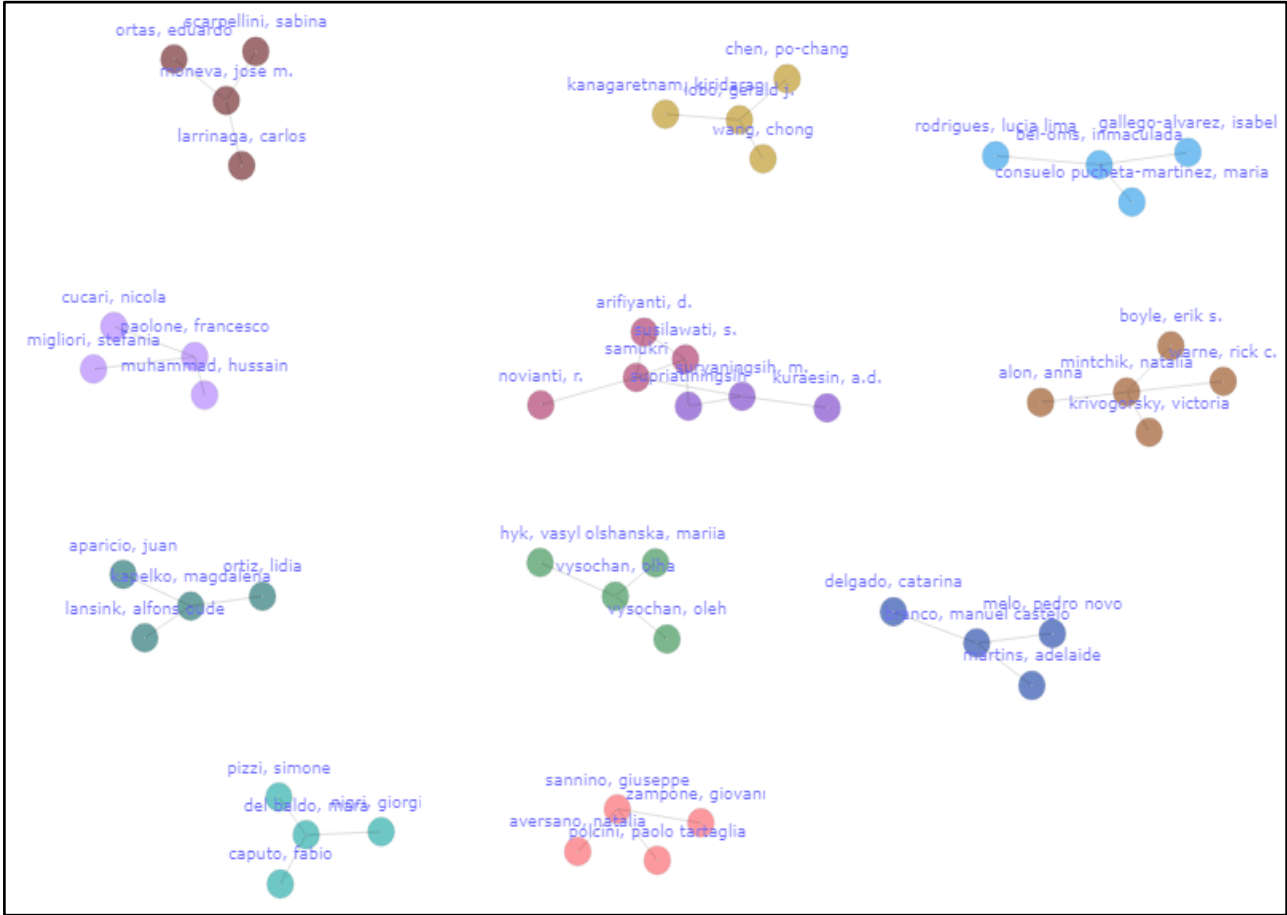
Orij (2010), ulusal kültür boyutlarının kurumsal sosyal raporlamaları nasıl etkilediğini araştırmıştır. Yazar paydaş odaklı kültürlerdeki işletmelerin (örneğin İskandinav ülkeleri) sosyal ve çevresel bilgileri açıklama olasılığının yüksek olduğunu, hissedar odaklı kültürlerdeki işletmelerin (örneğin ABD) sosyal açıklamalara daha az odaklanma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Anagnostopoulou vd. (2021), Burke vd. (2020), Cheng ve Kung (2016) ve Cho vd. (2020) KSS ve muhasebe ihtiyatlılığı ilişkisi çerçevesinde çalışmışlardır. Çalışmalar KSS açıklama ve raporlama sürecinin muhasebe uygulamalarındaki ihtiyatlılığı hafifletmesine dikkat çekmektedir. İhtiyatlılık aşırı açıklamalardan kaçınarak yatırımcıları korurken KSS daha geniş sosyal meselelere odaklanmaktadır.

Tablo 4. Yayın Sayısına Göre Yazarlar

Yazar	Kurum	Makale Sayısı
Cristina Raluca Gh. Popescu	Bükreş Ekonomik Çalışmalar Üniversitesi/Romanya	4
Daniel Tschopp	Saint Leo Üniversitesi/ABD	4
Suyon Kim	Jeonbuk Ulusal Üniversitesi/Güney Kore	4

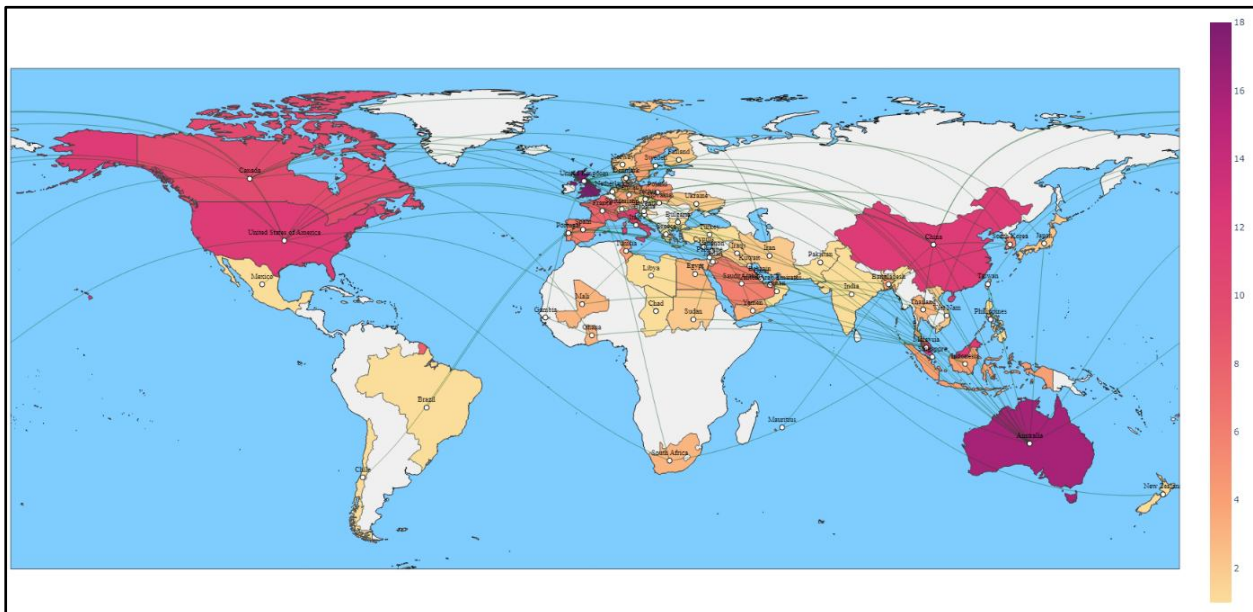
Alanda yazar başına makale ortalaması (1.04) dikkate alındığında yazarların büyük çoğunluğunun 1 veya 2 makalesinin olduğu görülmektedir. 4 yayına sahip yazarlar tabloda gösterilmiştir. Bu yazarların ardında yer alan 16 yazar 3 yayına sahiptir. Bu kapsamda alanın son yıllarda ilgi görmesi ve parçalı bir yapının varlığı yazarlarda da görülmektedir. 4 makaleye sahip Cristina Raluca Gh. Popescu'nun çalışmaları finansal olmayan KSS raporlaması (Popescu ve Banța, 2019), yeşil finans, KSS ve kurumsal performans (Popescu ve Popescu, 2019), KSS, kurumsal yönetim ve iş performansı (Popescu, 2019) konularını ele almıştır. İkinci yazar Daniel Tschopp KSS raporlaması (Tschopp ve Caldwell, 2014; Tschopp ve Huefner, 2015) KSS standartlarının uyumlaştırılması (Tschopp ve Nastanski, 2014) konularında çalışma yapmıştır. Üçüncü yazar Suyon Kim'in çalışmaları KSS ve muhasebe kalitesi (Choi vd., 2021), KSS ve muhasebede şeffaflık (Kim ve Jung, 2020), KSS raporlamaları ve yöneticilerin muhasebe deneyimleri (Guo vd., 2021) konularını ele almıştır.

Şekil 1. Yazar İşbirliği Ağı

Şekil 1’de yer alan yazar iş birliği ağı 2 ve daha fazla yayına sahip yazarlar dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ağda 11 farklı iş birliği kümesi yer almaktadır. En çok yayına sahip yazarlar yayınlamalarını iş birliği içerisinde yapmaktadır. Simone Pizzi veya Nicola Cucari’nin dâhil olduğu kümeler gibi bazı kümeler, diğer gruplarla daha az bağlantıya sahip olup nispeten izole durumdadır. Juan Aparicio, Lucia Lima Rodrigues ve Giuseppe Sannino gibi yazarların kendi kümelerinde merkezi konumda oldukları görülmektedir. Bazı yazarlar az sayıda bağlantı ile veya hiç bağlantı olmadan gösterilmiştir (izole düğümler), bu da ya bireysel araştırmaya ya da daha düşük bir iş birliği derecesine işaret etmektedir. Yazar iş birliği ağı genel olarak değerlendirildiğinde alanın parçalı yapısını yansıttığı ifade edilebilir.

Şekil 2. Ülkeler Arası İşbirliği Ağı

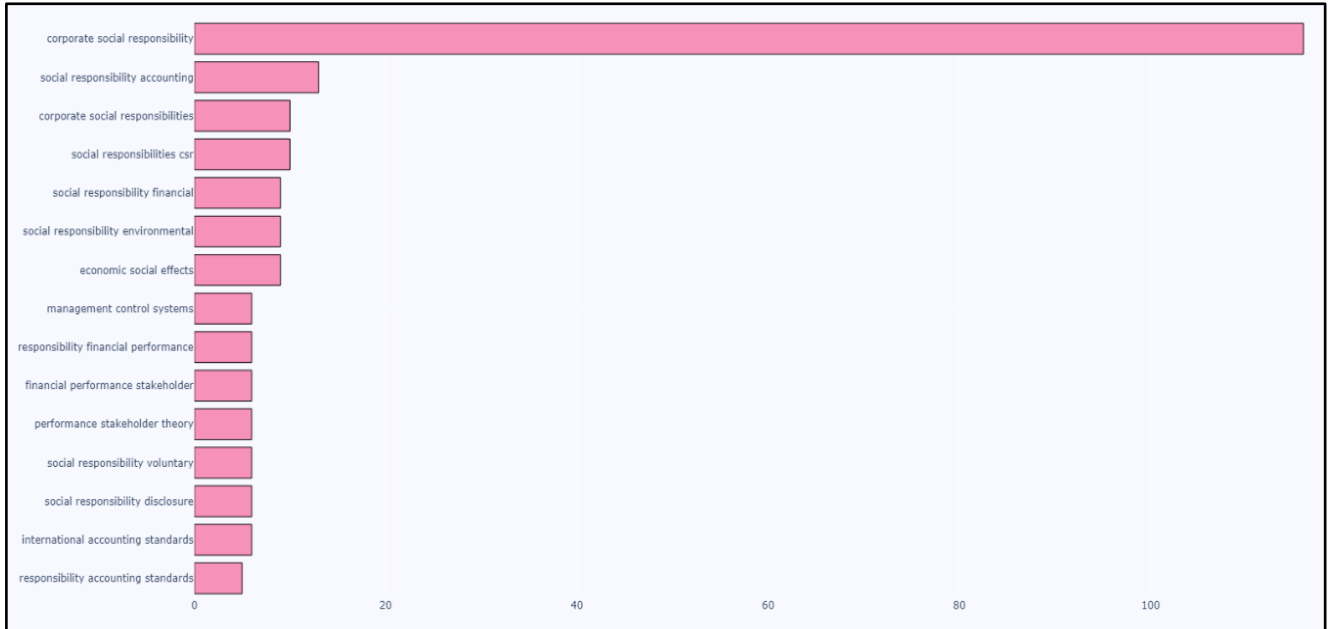

Şekilde ülkeler arası iş birliği düzeyi yer almaktadır. Alandaki lider konumdaki ülkeler ABD (114), Çin (82), Birleşik Krallık (71), İtalya (62) ve Avustralya'dır (47). İlk beş ülkeyi Endonezya (38), İspanya (36), Malezya (27) ve Romanya (24) takip etmektedir. Avustralya ve Birleşik Krallık'tan araştırmacılar dünyanın farklı ülkelerinden araştırmacılar ile çalışmaktadır.

ABD ve Çin'den araştırmacılar arasında yoğun bir iş birliği söz konusudur. Yine ABD ve İtalya'daki araştırmacıların birlikte çalışma oranları yüksektir. Birleşik Krallık araştırmacıları ise Mısır'dan araştırmacılar ile iş birliği yapmaktadır. Kanada'da (16) araştırma sayısı nispeten düşük olsa da araştırmacıların iş birliği düzeyi yüksektir. Ülkelerin atıf düzeylerinde ise ilk beş sırada ABD (2281), İtalya (1084), Birleşik Krallık (1034), Avustralya (914), İspanya (550) yer almaktadır.

Üretkenlik açısından ikinci sırada olan Çin'in atıf düzeyi nispeten düşüktür. Çin (417) Almanya'nın ardından (438) yedinci sırada yer almaktadır. Ülkelerin üretkenlik düzeyi ve iş birliği yapısı genel olarak değerlendirildiğinde ABD, Çin, Avustralya, İtalya ve Birleşik Krallık'ın birincil araştırma merkezleri olduğu görülmektedir. İtalya dışındaki Avrupa ülkeleri (örneğin Fransa, Almanya) ve Asya Ülkeleri (örneğin Güney Kore, Malezya, Endonezya) ikincil araştırma merkezleri olarak nitelendirilebilir. Yine Ukrayna, Mısır gibi ülkelerin orta düzeyde iş birliği söz konusudur.

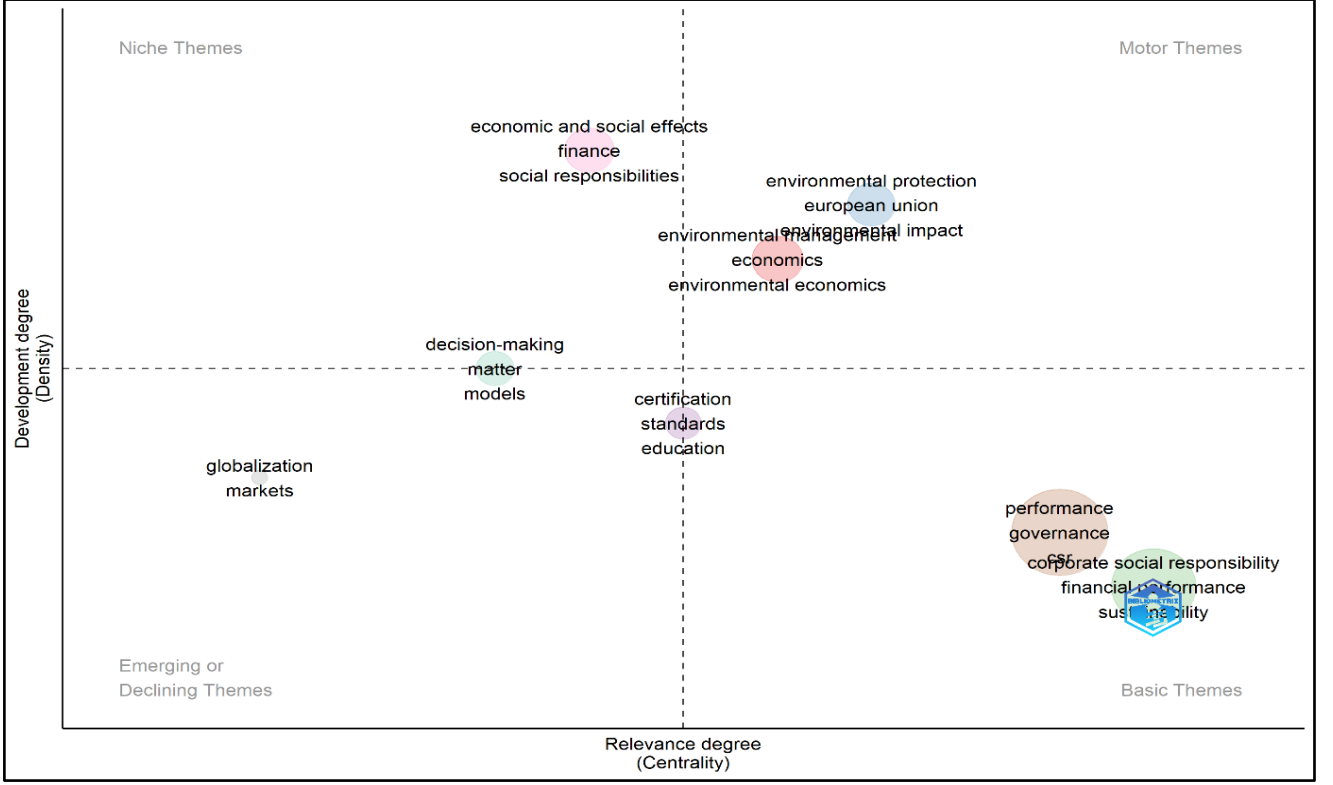
Grafik 2. N-Gram Analizi

Grafik 2'de gösterilen N-gram analizi, KSS, muhasebe alanında en sık karşılaşılan terimleri vurgulamaktadır. Ana kavramın ardından gelen “sosyal sorumluluk muhasebesi” ve “kurumsal sosyal sorumluluklar” KSS uygulamalarının muhasebe standartlarına ve süreçlerine nasıl dâhil edildiğine ilişkin konuları yansıtmaktadır. Finansal sosyal sorumluluk, çevresel sosyal sorumluluk, ekonomik sosyal etkiler, gönüllü sosyal sorumluluk ve sosyal sorumluluk açıklamaları muhasebe süreçlerinde KSS'nin sadece ekonomik göstergeleri değil, sürdürülebilirliğin raporlanmasını da içerdiğini belirtmektedir. Bu kapsamda KSS finansal süreçlerin ötesinde sosyal ve çevresel meseleleri de kapsamaktadır.

Nitekim sürdürülebilirliğin raporlanmasında odak noktalardan biri kurumların faaliyetlerinin çevreye olan etkilerinin ortaya konmasıdır (Kareiva vd., 2015). Yönetim kontrol sistemleri, finansal performans kavramları KSS'nin yönetim uygulamalarını nasıl etkilediğine ve paydaşlar üzerindeki etkisine odaklanıldığını vurgulamaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları ve Sorumluluk Muhasebesi Standartları terimleri, KSS ve muhasebe alanındaki uygulama ve düzenlemelerin standartlaştırılmasına atıf yapmaktadır. N-gram grafiği KSS'nin muhasebe uygulamalarına dâhil edilmesine ilişkin güçlü bir akademik eğilimin olduğunu göstermektedir. Bu eğilim özellikle finansal performans, çevresel ve sosyal etkiye odaklanmaktadır.

Şekil 3. Tematik Harita

Tematik haritaya göre merkezi ve yüksek yoğunluklu temalar KSS ve çevre alanındadır. Çevre koruma, çevre yönetimi, çevre ekonomisi, çevresel etki, Avrupa Birliği kavramları motor temalar bölgesinde yer almaktadır. Veri setindeki çalışmaların 485 çalışmanın 105'inin anahtar kelimeleri çevre ve çevre ile alakalı konulardadır. İşletmelerin KSS kapsamında çevresel sürdürülebilirliğe verdiği önem, çevresel etkilerin raporlanması, Avrupa Birliği standartlarına uyum, çevrenin ekonomik değerlemesi bu kapsamda çalışılan alanlardır. Sürdürülebilirlik raporlaması, çevre muhasebesi (Helfaya vd., 2019), finansal olmayan raporlama (Stolowy ve Paugam, 2018) çevresel yönetim muhasebesi (Nzama vd., 2022), Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) raporlaması (Khamisu vd., 2024) bu kümede öne çıkan çalışma kavramlarıdır.

Ekonomik ve sosyal etkiler, finans ile sosyal sorumluluklar temaları yüksek yoğunluğa, ancak temel ve motor alanlara göre daha düşük merkeziyet gösteren temalardır. KSS, bir işletmenin ekonomik performansını etkileyebilmektedir. Sosyal olarak sorumlu uygulamalar gerçekleştiren işletmeler tanınırlığını artırarak yüksek düzeyde müşteri sadakati ve pazar payı kazanabilmektedir (Kramer ve Porter, 2006). KSS toplumsal refah, çalışan hakları ve çevresel sürdürülebilirlik gibi farklı sosyal çıktılar ile de bağlantılıdır. İşletmeler sosyal sorumluluklara odaklanarak toplumsal kalkınmaya, eşitsizliklere ve iklim değişikliği gibi küresel meselelerin ele alınmasına katkı sağlayabilmektedir (Kramer ve Porter, 2011).

Sosyal sorumluluklar kavramı, KSS çerçevesinde muhasebenin sorumluluğuna atıf yapmaktadır. KSS ile muhasebenin sosyal sorumluluğu toplum çıkarlarının işletme çıkarlarından üstün tutulması, gerçeğe uygun beyan, şeffaf ve hesap verebilir raporlama anlayışı ve işletme sürdürülebilirliği ortak amaçlarında buluşmaktadır (Daştan ve Bellikli, 2015). KSS, muhasebe çerçevesinde çevre boyutu ön plandadır ancak sürecin sosyal etkilerine odaklanan çalışmaların sayısı daha azdır. Toplumsal etki temelli araştırmaların merkezi literatürde daha az araştırıldığı, genel akademik tartışmalarda nispeten daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle toplumsal boyuta odaklanan araştırmaların daha fazla ilgi çekmesi ve zamanla merkezi temalar haline gelmesi olasıdır.

Üçüncü bölgede yer alan temel temalar, alanda merkezi konumda, ancak düşük yoğunlukta. Ana kavram KSS'nin ardından temel temaların ilki finansal performanstır. Veri setindeki 55 çalışma doğrudan KSS ve finansal performans ilişkisine odaklanmaktadır. Ekonomik etki niş temasında belirtildiği üzere işletmenin sosyal ve nihayetinde finansal kazanımı söz konusu olabilmektedir. Finansal kazanımın bir diğer aracı risklerin azaltılmasıdır. Sürdürülebilirlik çalışmaları ve etik iş uygulamaları gibi KSS faaliyetleri işletme verimliliğini arttırmakta, sosyal bilince sahip tüketicileri çekmekte, olumlu yatırımcı ilişkilerini teşvik edebilmektedir. Bu

süreç uzun vadede maliyetlerin azalması ile sonuçlanabilmektedir (Margolis ve Walsh, 2003; Orlitzky vd., 2003).

Performans açısından bir diğer konu KSS uygulamalarının finansal riskleri azaltmasıdır. KSS işletmelerin itibarını arttırmanın yanından cezalar, yeni çevre düzenlemeleri ve paydaş çatışmalarına ilişkin riskleri azaltarak somut finansal avantajlar sağlayabilir. KSS uygulamalarını sürdüren işletmeler dış şoklara veya iç krizlere karşı daha iyi konumlanabilmektedir (Kim vd., 2021). Ancak KSS ile finansal performans arasında negatif bir ilişki de söz konusu olabilmektedir. KSS uygulamalarının maliyetleri özellikle küçük firmalar için kısa vadeli faydalardan daha ağır olduğunda sorun olmaktadır (McWilliams ve Siegel, 2000:603-604).

Temel temalardan bir diğer sürdürülebilirliktir. Sürdürülebilirlik temalı araştırmalar merkezi konumunda, ancak nispeten düşük yoğunluktadır. KSS uygulamaları uzun vadede çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğe odaklanmaktadır. KSS odaklı işletmeler çevresel etkilerini azaltmak, sosyal refahı arttırmak için sürdürülebilir işletme uygulamalarına yönelmektedir (D'amato vd., 2009).

Muhasebe çerçevesinde sürdürülebilirlik ilgililere bir işletmenin çevresel ve sosyal riskleri nasıl yönettiğini şeffaf şekilde açıklayan raporlar gibi finansal olmayan açıklamalar olarak değerlendirilmektedir. Finansal olmayan açıklamalar daha geniş çerçevede toplum ve çevreye ilişkin kaygı güden sosyal ve çevresel muhasebe (SEA) olarak adlandırılmaktadır (Krasodomska vd., 2020:752). Sürdürülebilirlik muhasebesinin amacı kuruluşların toplum ve doğal çevre ile etkileşimlerine ilişkin hesapların ve açıklamaların hazırlanmasıdır (Peršić vd., 2017).

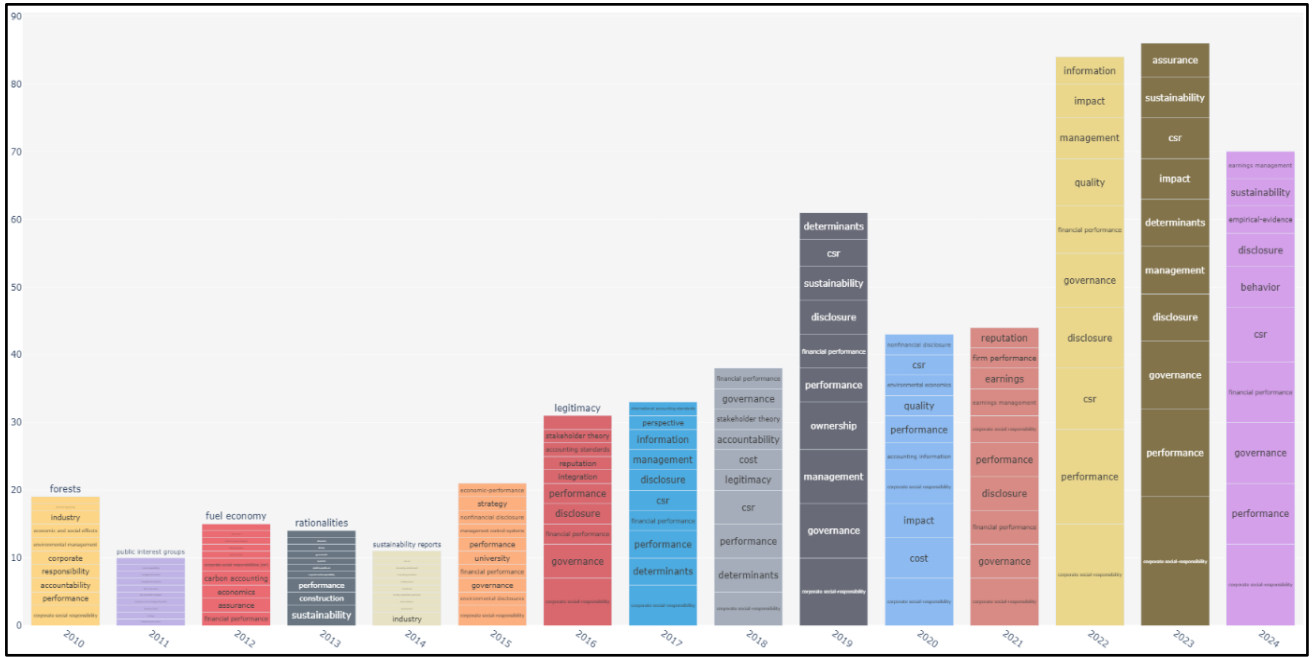
Finansal olmayan raporlama süreci alanda sürdürülebilirlik raporlaması olarak çalışılmaktadır. Veri setindeki 17 çalışma doğrudan sürdürülebilirlik raporlamasına (örneğin Bakarich vd., 2023; Schreck ve Raithel, 2018) odaklanmıştır. KSS'nin bir uzantısı olarak görülen sürdürülebilirlik raporlaması birçok işletme için finansal raporlamanın önemli bir parçası haline gelmiştir. Avrupa Birliği Finansal Olmayan Raporlama Direktifi (Directive 2014/95/EU) gibi düzenlemeler kimi durumda bu raporlamayı zorunlu kılmıştır.

Temel temalardaki son başlık yönetişimdir. Yönetişim temasının yoğunluğu sürdürülebilirliğe göre yüksektir ancak merkeziliği düşüktür. Çalışmalar iyi kurumsal yönetişim uygulamaları ile KSS performansı arasında pozitif bir ilişki bulmaktadır. Şeffaflık gibi iyi yönetişim uygulamalarına sahip işletmelerin sosyal ve çevresel meselelere öncelik verme ihtimali yüksek çıkmaktadır (Lu ve Wang, 2021; Mukhtaruddin vd., 2019; Stuebs ve Sun, 2015).

Yönetişim yapısı KSS'yi doğrudan etkilemektedir. Örneğin daha geniş kurullar ve kurulların bağımsız olması daha kapsamlı KSS uygulamaları ile ilişkilendirilmektedir. Yönetişim uygulamaları, hesap verebilirliği teşvik etmekte ve paydaş çıkarlarını destekleyerek sürdürülebilir iş uygulamalarına katkıda bulunmaktadır (Tibiletti vd., 2021; Zaman vd., 2022). Yönetişim başlığında dikkat çeken çalışma konusu toplumsal cinsiyet odaklı çalışmalardır (Muhammad vd., 2024; Tarda vd., 2024). Sonuç olarak yönetişim KSS'nin tamamlayıcısı ve uygulanması için temel bir faktör olmaktadır.

Tematik haritadaki gelişmekte olan veya düşüşteki tema küreselleşme temasıdır. Düşük merkezilik ve düşük yoğunluk gösteren bu temaya olan ilgi zaman içerisinde azalmıştır. Nitekim veri setinde küreselleşme temasında ele alınan son çalışma 2018 tarihlidir. Karar alma ve model kümesi orta derecede gelişmiştir. Ancak temel temalara göre daha az merkezidir. Karar verme işletmelerin KSS'yi stratejik kararlarına nasıl dâhil ettiğine ilişkin çalışmaları içerebilir. Ancak bu çalışmaların etkinliği düşük düzeydedir. Sertifikasyon/Standartlar/Eğitim temaları gelişmekte olan tema olarak sınıflandırılabilir. Bu küme merkeze yakın ancak gelişme ekseninde daha aşağıda yer almaktadır. Bu durum sertifikasyon, standartlar ve eğitimin KSS, muhasebede önemli (yüksek ilgili) ancak hala az gelişmiş temalar olduğunu göstermektedir. Sertifikasyon ve standartlar, KSS girişimlerinde ve denetim süreçlerinde hesap verebilirliğin sağlanmasının bir parçasıdır. KSS ve muhasebe standartlarına ilişkin araştırmalar var olsa da (Russell, 2014) temanın etkisi düşük düzeydedir. Eğitim konusunun gelişmekte olan temalara dâhil olması sertifikasyon ve standartları destekleyecek eğitim meselelerine odaklanma ihtiyacı olarak değerlendirilebilir. Merkeze yakınlık ile düşük düzey gelişme bu kümeye ilişkin araştırma boşluklarının olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Yıllara Göre Kavramsal Değişim

Şekil 4’te araştırma alanında kavramların yıllara göre değişim yer almaktadır. 2010 yılı öncesi makale sayısının azlığı nedeniyle dikkate alınmamıştır. Yıllık ortalama 10 makalenin yayınlandığı 2010-2012 dönemi temel kavramların erken aşaması olarak görülebilir. Buradaki temel kavramlar endüstri, hesap verebilirlik, performans, KSS, ekonomik ve sosyal etkilerdir. KSS ve performans tematik haritada temel temalar olarak yer almaktadır. Aynı haritada niş tema olarak nitelendirilen ekonomik ve sosyal etkiler bu dönemde öne çıkmıştır. Ancak merkezi tema haline gelmesi, yukarıda açıklandığı üzere söz konusu değildir. Bu ilk aşamada, özellikle ekonomik etkiler ve sektörlerdeki performans ölçütleri açısından KSS'nin temel yönlerine odaklanılmıştır. Bu noktada KSS, ekonomik performans ve kurumsal sorumlulukla yakından ilişkilendirilmiş ve işletmelerin toplumsal ve çevresel etkileri konusundaki hesap verebilirlikleri vurgulanmıştır.

Bir önceki dönem ile aynı ortalama makale sayısının olduğu 2013-2015 döneminde anahtar kavramlar sürdürülebilirlik raporlaması, yönetim, finansal performans, itibar, finansal olmayan açıklamalardır. Sürdürülebilirlik raporlaması, yönetim, performans ve finansal olmayan açıklamalar zaman içerisinde alanın yerleşik konuları haline gelecektir. Bu dönem, finansal performans ve yönetime yapılan vurgunun arttığı bir geçişe işaret etmektedir. Sürdürülebilirlik raporları gibi kavramlar, finansal olmayan ölçütlere ilişkin şeffaf ve yapılandırılmış raporlama ihtiyacına yönelik artan farkındalığı yansıtabilecek şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu dönemde araştırmalar performansı sadece ekonomik göstergeler ile değerlendirilmeme başlamıştır. Sürdürülebilirlik ve yönetim temaları da dikkate alınmaktadır.

2016-2018 döneminde anahtar kavramlar meşruiyet, paydaş teorisi, yönetim, açıklamalar, itibar ve entegrasyondur. Meşruiyet ve paydaş teorisi kavramları bu dönemde dikkat çekmiştir. KSS sadece bir iş yükümlülüğü değil, bir işletmenin paydaşlarının gözünde meşruiyet sağlamanın yolu olarak görülmeye başlamıştır. İşletmelerin sadece hissedarlara karşı değil, müşteriler, çalışanlar, topluluklar ve çevre de dahil olmak üzere daha geniş bir paydaş grubuna karşı giderek daha fazla sorumlu tutulduğu paydaş teorisi (Parmar vd., 2010) alanda yol gösterici bir çerçeve olmuştur. Yine itibar yönetimi KSS stratejilerinin bir parçası haline gelmiştir. İşletmeler kamusal imajlarının ve güvenilirliklerinin KSS girişimlerine bağlı olduğunu kabul etmeye başlamıştır (Eriqat vd., 2024).

2019 sonrasında tematik haritalarda temel (KSS, performans, yönetim, sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması, finansal olmayan raporlama) ve motor olarak belirlenen temalar (çevre yönetimi, çevre koruma, çevre ekonomisi) yerleşik hale gelmiştir. 2019’da dikkat çeken bir diğer konu KSS uygulamalarının belirleyicilerini anlamaya çalışan araştırmalardır. 2023 yılında güvence kelimesi işletmelerin sadece KSS uygulamakla kalmayıp, çabalarını meşrulaştırmak için üçüncü taraf doğrulama ve güvencesi arayışlarına atf yapmaktadır. Yine etki kavramı KSS uygulamalarının toplum ve çevre üzerindeki etkilerinin incelenmesine geri dönüş olarak ifade edilebilir. Genel olarak muhasebe çerçevesinde KSS alanında son dönemde sürdürülebilirlik ve yönetim başta olmak üzere temel temaların alandaki tartışmalarının merkezinde olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma, muhasebe bağlamında Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) üzerine yapılan akademik araştırmaların bibliyometrik bir analizini sunarak alandaki temel eğilimleri, temaları ve entelektüel yapıyı ortaya koymuştur. Web of Science ve Scopus veri tabanlarından elde edilen geniş veri seti ile yürütülen analiz, son yirmi yılda KSS ve muhasebe alanlarına yönelik artan akademik ilginin belirgin olduğunu göstermektedir. Özellikle 2019 yılından sonra yayın sayısında kayda değer bir artış görülmüştür. Bu durum KSS'nin muhasebe süreçleri ile entegrasyonunun daha fazla araştırıldığını göstermektedir.

Çalışmanın literatüre sunduğu en önemli katkılardan biri, muhasebe ve KSS arasındaki entelektüel yapının detaylı bir haritasını çıkararak, bu alanlardaki araştırma durumunu daha kapsamlı bir şekilde anlaşılır hale getirmesidir. Önceki çalışmalarda genellikle KSS'nin genel kavramları üzerinde durulurken, bu çalışma muhasebe bağlamında daha spesifik bir perspektif sunarak KSS'nin finansal raporlama, sürdürülebilirlik ve yönetim ile ilişkisini detaylandırmıştır. Özellikle Bibliometrix ve PyBibx gibi bibliyometrik analiz araçlarının kullanımı, iki farklı veri tabanından alınan verilerin kullanılması alandaki temaların daha derinlemesine incelenmesine olanak tanımıştır. Bu da KSS ile muhasebe uygulamaları arasındaki dinamiklerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

Çalışma, literatürde daha önce yapılmış benzer çalışmalarla kıyaslandığında, KSS ile muhasebe arasındaki etkileşimin entelektüel temellerini belirleme konusunda daha kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır. Örneğin, Huang ve Watson (2015) tarafından yapılan çalışmalarda KSS'nin belirleyicileri ve sonuçları genel anlamda ele alınırken, bu çalışmada muhasebe süreçlerinde KSS'nin yer aldığı spesifik bağlamlar detaylandırılmıştır.

Bulgular Lal vd. (2022) tarafından Scopus veri tabanından alınan veriler ile yapılan analiz bulgularını desteklemektedir. Ancak iki farklı veri tabanı, sınıflandırma ölçeği farklı olduğu öne çıkan dergiler, yazarlar araştırmacıların bulgularından farklılaşmaktadır. Moser ve Martin'in (2012) çalışması gibi KSS'nin muhasebe ile ilişkisini inceleyen önceki araştırmalar, bu çalışmanın bulguları ile desteklenmiştir. Ancak bu çalışma daha geniş bir veri seti kullanarak literatüre kapsamlı bir katkı sunmaktadır. Çalışmanın bulguları, muhasebe ve KSS alanında hala keşfedilmesi gereken birçok araştırma boşluğunu işaret etmektedir. Gelecekteki araştırmalar için öneriler şu şekildedir;

- *KSS'nin Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Üzerindeki Etkileri:* Bulgular, KSS'nin genellikle büyük işletmeler tarafından uygulandığını gösterse de, KSS'nin küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) üzerindeki etkisi henüz yeterince araştırılmamıştır. Bu kapsamda, KOBİ'lerin KSS uygulamalarından elde ettikleri maliyet-fayda analizi üzerine daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.
- *Bölgesel ve Kültürel Farklılıklar:* KSS uygulamalarının farklı ülkelerde ve kültürel bağlamlarda nasıl farklılık gösterdiği üzerine derinlemesine araştırmalar yapılmalıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde KSS'nin muhasebe süreçlerine entegrasyonuna dair daha fazla veri toplanması gerekmektedir.
- *Kurumsal Yönetişim ve KSS İlişkisi:* Kurumsal yönetim yapılarına sahip şirketlerin KSS uygulamalarını nasıl daha etkin hale getirebileceğine dair araştırmalar genişletilmelidir. Örneğin, yönetim kurulu yapısının, bağımsız üyelerin varlığının veya kurumsal yönetim politikalarının KSS raporlama süreçlerini nasıl etkilediği üzerine daha fazla çalışma yapılabilir.
- *Sertifikasyon ve Standartlar:* KSS ile ilgili uluslararası sertifikasyon ve standartların etkinliği üzerine daha detaylı analizler yapılmalıdır. Gelecekteki araştırmalar, bu sertifikaların işletmelerin KSS uygulamalarını nasıl yönlendirdiğini ve raporlama süreçlerine nasıl katkı sağladığını incelemelidir. Ayrıca bu standartların küresel uyumluluğunun artırılmasına yönelik stratejiler üzerine çalışılmalıdır.

Bu çalışmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Öncelikle, analizler yalnızca Web of Science ve Scopus veri tabanlarındaki makalelerle sınırlıdır. Tarama 2024 yılının tamamını kapsamamaktadır. Bu da çalışmanın bir diğer sınırlılığıdır. Gelecekteki çalışmalar, makaleler dışındaki kaynakların dâhil edilmesi ve daha gelişmiş veri temizleme yöntemlerinin kullanılması ile bu kısıtları aşabilir. Gelecekteki araştırmaların, özellikle KOBİ'ler, kültürel bağlamlar, yapay zekâ destekli veri analizleri ve sertifikasyon standartları üzerine odaklanması önerilmektedir. Nihai olarak bu çalışma, muhasebe bağlamında KSS'nin entelektüel yapısını ortaya koyarak alandaki temel eğilimleri ve araştırma boşluklarını belirlemiştir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, “*en az iki dış hakem*” ve “*çift taraflı körleme*” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Makalede kullanılan ölçek için yazar(lar) tarafından ölçeğin orjinal sahibinden izin alındığı beyan edilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. / Mevcut çalışma için mevzuat gereği etik izni alınmaya ihtiyaç yoktur. Bu konuda yazarlar tarafından dergiye “*Etik İznine Gerek Olmadığına Dair Beyan Formu*” gönderilmiştir. Yazar, çalışmanın tüm bölümlerine ve aşamalarına tek başına katkıda bulunmuştur. / **This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support. The article has been checked for spelling and plagiarism/similarity. The article was evaluated by "at least two external referees" and "double blinding" method. For the scale used in the article, it is declared by the authors that permission was obtained from the original owner of the scale. The author(s) sent a signed "Copyright Transfer Form" to the journal. There is no need to obtain ethical permission for the current study as per the legislation. The "Declaration Form Regarding No Ethics Permission Required" was sent to the journal by the authors on this subject. The author contributed to all sections and stages of the study alone.**

KAYNAKLAR

- AGUILERA, Ruth, DESENDER, Kurt ve LÓPEZ-PUERTAS LAMY, Monica (2021), “*Bridging Accounting and Corporate Governance: New Avenues of Research*”, **The International Journal of Accounting**, S.56(1), ss.1-21.
- AGUINIS, Herman ve GLAVAS, Ante (2012), “*What We Know and Don't Know About Corporate Social Responsibility: A Review and Research Agenda*”, **Journal of Management**, S.38(4), ss.932-968.
- ANAGNOSTOPOULOU, Seraina C., TSEKREKOS, Andrianos E. ve VOULGARIS, Georgios (2021), “*Accounting Conservatism and Corporate Social Responsibility*”, **The British Accounting Review**, S.53(4), ss.100942(1-59).
- ARIA, Massimo ve CUCCURULLO, Corrado (2017), “*Bibliometrix: An R-tool for Comprehensive Science Mapping Analysis*”, **Journal of Informetrics**, S.11(4), ss.959-975.
- BAKARICH, Kathleen M., HOFFMANN, Marissa, MARCY, Amanda ve O'BRIEN, Patrick (2023), “*Accountants' Views on Sustainability Reporting: A Generational Divide*”, **Current Issues in Auditing**, S.17(1), ss.22-35.
- BALL, Rafael (2017), **An Introduction to Bibliometrics: New Development and Trends**, Chandos Publishing, Newland Park – Hull (UK).
- BOSI, Mathew Kevin, LAJUNI, Nelson, WELLFREN, Avnner Chardles ve LIM, Thien Sang (2022), “*Sustainability Reporting through Environmental, Social, and Governance: A Bibliometric Review*”, **Sustainability**, S.14(19), S.12071(1-22).
- BURKE, Qing, CHEN, Po-Chang ve LOBO, Gerald J. (2020), “*Is Corporate Social Responsibility Performance Related to Conditional Accounting Conservatism?*”, **Accounting Horizons**, S.34(2), ss.19-40.
- CHAKRAVARTHY, Jivas, DEHAAN, Ed ve RAJGOPAL, Shivaram (2014), “*Reputation Repair After A Serious Restatement*”, **The accounting review**, S.89(4), ss.1329-1363.
- CHENG, Chia-Ling ve KUNG, Fan-Hua (2016), “*The Effects of Mandatory Corporate Social Responsibility Policy on Accounting Conservatism*”, **Review of Accounting and Finance**, S.15(1), ss.2-20.
- CHO, Charles (2020), “*CSR Accounting 'New Wave' researchers: 'Step up to the Plate'... or 'Stay Out of the Game'*”, **Journal of Accounting and Management Information Systems**, S.19(4), ss.626-650.
- CHO, Seong-Yeon, KANG, Pyung Kyung, LEE, Cheol ve PARK, Cheong (2020), “*Financial Reporting Conservatism and Voluntary CSR Disclosure*”, **Accounting Horizons**, S.34(2), ss.63-82.

- CHOI, Jun Hyeok, KIM, Saerona, YANG, Dong-Hoon ve CHO, Kwanghee (2021), “*Can Corporate Social Responsibility Decrease the Negative Influence of Financial Distress on Accounting Quality?*”, **Sustainability**, S.13(19), ss.11124(1-19).
- CHRISTENSEN, Hans B., HAIL, Luzi ve LEUZ, Christian (2021), “*Mandatory CSR and Sustainability Reporting: Economic Analysis and Literature Review*”, **Review of Accounting Studies**, S.26(3), ss.1176-1248.
- D’AMATO, Alessia, HENDERSON, Sybil ve FLORENCE, Sue (2009), **Corporate Social Responsibility and Sustainable Business A Guide to Leadership Tasks and Functions**, Center for Creative Leadership Press, Greensboro.
- DAHLSTRUD, Alexander (2008), “*How Corporate Social Responsibility is Defined: An Analysis of 37 Definitions*”, **Corporate Social Responsibility and Environmental Management**, S.15(1), ss.1-13.
- DAŞTAN, Abdülkerim ve BELLİKLİ, Uğur (2015), “*Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Muhasebe Etkileşimi: Türkiye’de Kurumsal Yönetim Endeksine Dâhil İşletmelerde Bir Araştırma*”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, S.10(1), ss.177-208.
- DONTHU, Naveen, KUMAR, Satish, MUKHERJEE, Debmalya, PANDEY, Nitesh ve LIM, Weng Marc (2021), “*How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines*”, **Journal of Business Research**, S.133, ss.285-296.
- ELLEGAARD, Ole ve WALLIN, Johan A. (2015), “*The Bibliometric Analysis of Scholarly Production: How Great is the Impact?*”, **Scientometrics**, S.105, ss.1809-1831.
- ERIQAT, Ibrahim, TAHIR, Muhammad ve ZULKAFI, Abdul Hadı (2024), “*The Impact of Corporate Social Responsibility Disclosure on Corporate Reputation: The Moderating Role of National Culture in Financial Industries of MENA Region*”, **Cogent Business & Management**, S.11(1), ss.2391120(1-23).
- FATIMA, Tahniyath ve ELBANNA, Said (2023), “*Corporate Social Responsibility (CSR) Implementation: A Review and a Research Agenda Towards an Integrative Framework*”, **Journal of Business Ethics**, S.183(1), ss.105-121.
- FREDERICK, William Crittenden, DAVIS, Keith ve POST, James (1992), **Business and Society: Corporate Strategy, Public Policy, Ethics**, McGraw-Hill Publisher, New York (US).
- GODKER, Katrin ve MERTINS, Lasse (2018), “*CSR Disclosure and Investor Behavior: A Proposed Framework and Research Agenda*”, **Behavioral Research in Accounting**, S.30(2), ss.37-53.
- GUNAWAN, Juniati (2019), “*The Development of Corporate Social Responsibility Iin Accounting Research: Evidence from Indonesia*”, **Social Responsibility Journal**, S.15(5), ss.671-688.
- GUO, Jun, KIM, Sungsoo, YU, Yang ve KIM, Jung Yeun (2021), “*Does CFO Accounting Expertise Matter to Corporate Social Responsibility Disclosure in 10-Ks?*”, **Journal of Applied Accounting Research**, S.22(5), ss.800-822.
- HELAFAYA, Akrum, WHITTINGTON, Mark ve ALAWATTAGE, Chandana (2019), “*Exploring the Quality of Corporate Environmental Reporting: Surveying Preparers’ and Users’ Perceptions*”, **Accounting, Auditing ve Accountability Journal**, S.32(1), ss.163-193.
- HUANG, Xiaobei Beryl ve WATSON, Luke (2015), “*Corporate Social Responsibility Research in Accounting*”, **Journal of Accounting Literature**, S.34(1), ss.1-16.
- KAREIVA, Peter, McNALLY, Brynn, McCORMICK, Steve, MILLER, Tom ve RUCKELSHAUS, Mary (2015), “*Improving Global Environmental Management with Standard Corporate Reporting*”, **Proceedings of the National Academy of Sciences**, S.112(24), ss.7375-7382.
- KHAMISU, Muhammad Sani, PALURI, Ratna Achuta ve SONWANEY, Vandana (2024), “*Environmental Social and Governance (ESG) Disclosure Motives for Environmentally Sensitive Industry: An Emerging Economy Perspective*”, **Cogent Business & Management**, S.11(1), ss.2322027(1-24).
- KIM, Sol, LEE, Geul ve KANG, Hyoung-Goo (2021), “*Risk Management and Corporate Social Responsibility*”, **Strategic Management Journal**, S.42(1), ss.202-230.

- KIM, Suhoan ve JUNG, Dongjin (2020), “*CSR and Accounting Transparency: Comparison with Korean Chaebol*”, **Review of Integrative Business and Economics Research**, S.9(2), ss.1-23.
- KRAMER, Mark R. ve PORTER, Michael E. (2006), “*Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*”, **Harvard Business Review**, S.84(12), ss.78-92.
- KRAMER, Mark R. ve PORTER, Michael E. (2011), “*Creating Shared Value How to Reinvent Capitalism-and Unleash a Wave of Innovation and Growth*”, **Harvard Business Review**, S.(January-February-2011), ss.1-17.
- KRASODOMSKA, Joanna, MICHALAK, Jan ve ŚWIETLA, Katarzyna (2020), “*Directive 2014/95/EU: Accountants’ Understanding and Attitude Towards Mandatory Non-Financial Disclosures in Corporate Reporting*”, **Meditari Accountancy Research**, S.28(5), ss.751-779.
- KRAUS, Sascha, BOUNCKEN, Ricarda B. ve YELA ARÁNEGA, Alba (2024), “*The Burgeoning Role of Literature Review Articles in Management Research: An Introduction and Outlook*”, **Review of Managerial Science**, S.18(2), ss.299-314.
- KUMAR, Sunil, SHARMA, Ashish, MISHRA, Poornima ve KAUSHIK, Nikhil (2023), “*Corporate Social Responsibility Disclosures and Earnings Management: A Bibliometric Analysis*”, **International Journal of Disclosure and Governance**, S.20(1), ss.27-51.
- LAL, Madan, KUMAR, Rishi Bhushan, KUMAR, Amit, SAUD, Hari Singh ve RAI, Varun Kumar (2022), “*Corporate Social Responsibility, Accounting, and Auditing: A Retrospective Review*”, **International Journal of Accounting, Business and Finance**, S.1(2), ss.48-74.
- LICANDRO, Oscar, VÁZQUEZ-BURGUETE, Jose L., ORTIGUEIRA, Luis ve CORREA, Patricia (2023), “*Definition of Corporate Social Responsibility as a Management Philosophy Oriented Towards the Management of Externalities: Proposal and Argumentation*”, **Sustainability**, S.15(13), S.10722(1-18).
- LINNENLUECKE, Martina K., MARRONE, Mauricio ve SINGH, Abhay K. (2020), “*Conducting Systematic Literature Reviews and Bibliometric Analyses*”, **Australian Journal of Management**, S.45(2), ss.175-194.
- LU, Jing ve WANG, Jun (2021), “*Corporate Governance, Law, Culture, Environmental Performance and CSR Disclosure: A Global Perspective*”, **Journal of International Financial Markets, Institutions and Money**, S.70, S.(101264).
- MARGOLIS, Joshua D. ve WALSH, James P. (2003), “*Misery Loves Companies: Rethinking Social Initiatives By Business*”, **Administrative Science Quarterly**, S.48(2), ss.268-305.
- McWILLIAMS, Abigail ve SIEGEL, Donald (2000), “*Corporate Social Responsibility and Financial Performance: Correlation or Misspecification?*”, **Strategic Management Journal**, S.21(5), ss.603-609.
- MOSER, Donald V. ve MARTIN, Patrick R. (2012), “*A Broader Perspective on Corporate Social Responsibility Research in Accounting*”, **The Accounting Review**, S.87(3), ss.797-806.
- MUHAMMAD, Hussain, PAOLONE, Francesco ve MIGLIORI, Stefania (2024), “*Board Gender Diversity and Accounting Conservatism: The Role of Corporate Social Responsibility*”, **Sustainability Accounting, Management and Policy Journal**, S.(ahead-of-print), <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-11-2023-0835> (Erişim Tarihi: 03.08.2024).
- MUKHTARUDDIN, Mukhtaruddin, UBaidillah, Ubaidillah, DEWI, Kencan, HAKIKI, Arista ve NOPRIYANTO, Nopriyanto (2019), “*Good Corporate Governance, Corporate Social Responsibility, Firm Value, and Financial Performance as Moderating Variable*”, **Indonesian Journal of Sustainability Accounting and Management**, S.3(1), ss.55-64.
- NZAMA, Smangele, OLAREWAJU, Odunayo Magret, ARISE, Omolola ve GANIYU, Idris (2022), “*Environmental Management Accounting (EMA) Practices and Plastic Pollution Control in Selected Food and Beverage Firms*”, **Cogent Business & Management**, S.9(1), ss.(2085368).
- ORIJ, René (2010), “*Corporate Social Disclosures in the Context of National Cultures and Stakeholder Theory*”, **Accounting, Auditing and Accountability Journal**, S.23(7), ss.868-889.

- ORLITZKY, Marc, SCHMIDT, Frank L. ve RYNES, Sara L. (2003), “*Corporate Social and Financial Performance: A Meta-Analysis*”, **Organization Studies**, S.24(3), ss.403-441.
- ÖZTÜRK, Oğuzhan, KOCAMAN, Rıdvan ve KANBACH, Dominik K. (2024), “*How to Design Bibliometric Research: An Overview and a Framework Proposal*”, **Review of Managerial Science**, S.18, ss.3333-3361.
- PAGE, Matthew J., McKENZIE, Joanne E., BOSSUYT, Patrick M., BOUTRON, Isabelle, HOFFMANN, Tammy C., MULROW, Cynthia D., SHAMSEER, Larissa, TETZLAFF, Jennifer, AKL, Elie A., BRENNAN, Sue, ROGER, Chou, GLANWILLE, Julie, GRIMSHAW, Jeremy M., HROBJARTSSON, Asbjorn, LALU, M. Manoj, LI, Tianjing, LODER, Elizabeth W., MAYO-WILSON, Evan, McDONALD, Steve, MSGUINNESS, A. Luke, STEWART, Lesley A., THOMAS, James, TRICCO, C. Andrea, WELCH, A. Vivian, WHITING, Penny ve MOHER, David (2021), “*The PRISMA 2020 Statement: An Updated Guideline for Reporting Systematic Reviews*”, **BMJ**, S.29(372), ss.(33782057).
- PARMAR, Bidhan L., FREEMAN, R. Edward, HARRISON, Jeffrey, WICKS, Andrew C., PURNELL, Lauren ve DE COLLE, Simone (2010), “*Stakeholder Theory: The State of the Art*”, **Academy of Management Annals**, S.4(1), ss.403-445.
- PEREIRA, Valdecy (2022), “*Project: PyBibX, File: Pbibx.py*”, **GitHub Repository**, <https://github.com/Valdecy/pyBibX> (Erişim Tarihi: 15.09.2024).
- PEREIRA, Valdecy, BASILIO, Marcio Pereira ve SANTOS, Carlos Henrique Tarjano (2023), “*PyBibX--A Python Library for Bibliometric and Scientometric Analysis Powered with Artificial Intelligence Tools*”, **arXiv Pre-print**, arXiv:2304.14516, (Erişim Tarihi: 15.09.2024).
- PERŠIĆ, Milena, JANKOVIĆ, Sandra ve KRIVAČIĆ, Dubravka (2017), “*Sustainability Accounting: Upgrading Corporate Social Responsibility*”, **The Dynamics of Corporate Social Responsibility: A Critical Approach to Theory and Practice** (Ed. Maria Aluchna, Samuel O. Idowu), Springer International Publishing, New York (US), ss.285-303.
- POPESCU, Cristina Raluca (2019), “*Corporate Social Responsibility, Corporate Governance and Business Performance: Limits and Challenges Imposed by the Implementation of Directive 2013/34/EU in Romania*”, **Sustainability**, S.11(19), ss.(5146).
- POPESCU, Cristina Raluca ve BANȚA, Viorel Costin (2019), “*Performance Evaluation of the Implementation of the 2013/34/EU Directive in Romania on the Basis of Corporate Social Responsibility Reports*”, **Sustainability**, S.11(9), ss.(2531).
- POPESCU, Cristina Raluca ve POPESCU, Gheorghe N. (2019), “*An Exploratory Study Based on a Questionnaire Concerning Green and Sustainable Finance, Corporate Social Responsibility, and Performance: Evidence From the Romanian Business Environment*”, **Journal of Risk and Financial Management**, S.12(4), ss.(162).
- RAHAYU, Kanthi Riska ve PRIRISTIA, Fahayu (2024), “*Exploration of Social Accounting Disclosures: A Bibliometric Analysis Perspective*”, **Journal Akuntansi**, S.14(1), ss.77-88.
- RAHMAN, Shafiqur (2011), “*Evaluation of Definitions: Ten Dimensions of Corporate Social Responsibility*”, **World Review of Business Research**, S.1(1), ss.166-176.
- RUSSELL, David (2014), “*Corporate Sustainability: Accounting Standards vs Tax by Design*”, **Social Responsibility Journal**, S.10(3), ss.386-398.
- SCHRECK, Philipp ve RAITHEL, Sascha (2018), “*Corporate Social Performance, Firm Size, and Organizational Visibility: Distinct and Joint Effects on Voluntary Sustainability Reporting*”, **Business and Society**, S.57(4), ss.742-778.
- STOLOWY, Hervé ve PAUGAM, Luc (2018), “*The Expansion of Non-Financial Reporting: An Exploratory Study*”, **Accounting and Business Research**, S.48(5), ss.525-548.
- STUEBS, Marty ve SUN, Li (2015), “*Corporate Governance and Social Responsibility*”, **International Journal of Law and Management**, S.57(1), ss.38-52.

- TARDA, Omar, HARON, Hasnah, RAMLI, Nathasa ve SALLEH, Supiah (2024), “*Board Gender Diversity Toward Corporate Social Responsibility Disclosure in Palestinian Companies: Financial Performance as Mediation*”, **Cogent Economics & Finance**, S.12(1), ss.(2379577).
- TIBILETTI, Veronica, MARCHINI, Pier Luigi, FURLOTTI, Katia ve MEDIOLI, Alice (2021), “*Does Corporate Governance Matter in Corporate Social Responsibility Disclosure? Evidence From Italy in the Era of Sustainability*”, **Corporate Social Responsibility and Environmental Management**, S.28(2), ss.896-907.
- TILT, Carol A. (2010), **Corporate Responsibility, Accounting and Accountants**, Springer Publisher, New York (US).
- TSCHOPP, Daniel ve CALDWELL, Barbara (2014), “*The Viability of Corporate Social Responsibility Reporting Provisions in Trade Agreements*”, **International Journal of Trade and Global Markets**, S.7(2), ss.116-128.
- TSCHOPP, Daniel ve HUEFNER, Ronald J. (2015), “*Comparing the Evolution of CSR Reporting to That of Financial Reporting*”, **Journal of Business Ethics**, S.127, ss.565-577.
- TSCHOPP, Danie ve NASTANSKI, Michael (2014), “*The Harmonization and Convergence of Corporate Social Responsibility Reporting Standards*”, **Journal of Business Ethics**, S.125, ss.147-162.
- ZAMAN, Rashid, JAIN, Tanusree, SAMARA, Georges ve JAMALI, Dima (2022), “*Corporate Governance Meets Corporate Social Responsibility: Mapping the Interface*”, **Business and Society**, S.61(3), ss.690-752.
- ZUPIC, Ivan ve ČATER, Tomaž (2015), “*Bibliometric Methods in Management and Organization*”, **Organizational Research Methods**, S.18(3), ss.429-472.

